

Vermiremediace čistírenských kalů: vliv žížal na mikropolutanty a naopak

Prof. RNDr. Tomáš Cajthaml, Ph.D., DSc.

Laboratoř environmentální biotechnologie

Mikrobiologický ústav AV ČR, v.v.i.

Obsah přednášky

---

1. Vermikompostování a vermiremediace obecně
2. Problematika mikropolutantů
3. Design experimentu
4. Postup analýz
5. Výsledky
6. Závěr

Vermikompostování

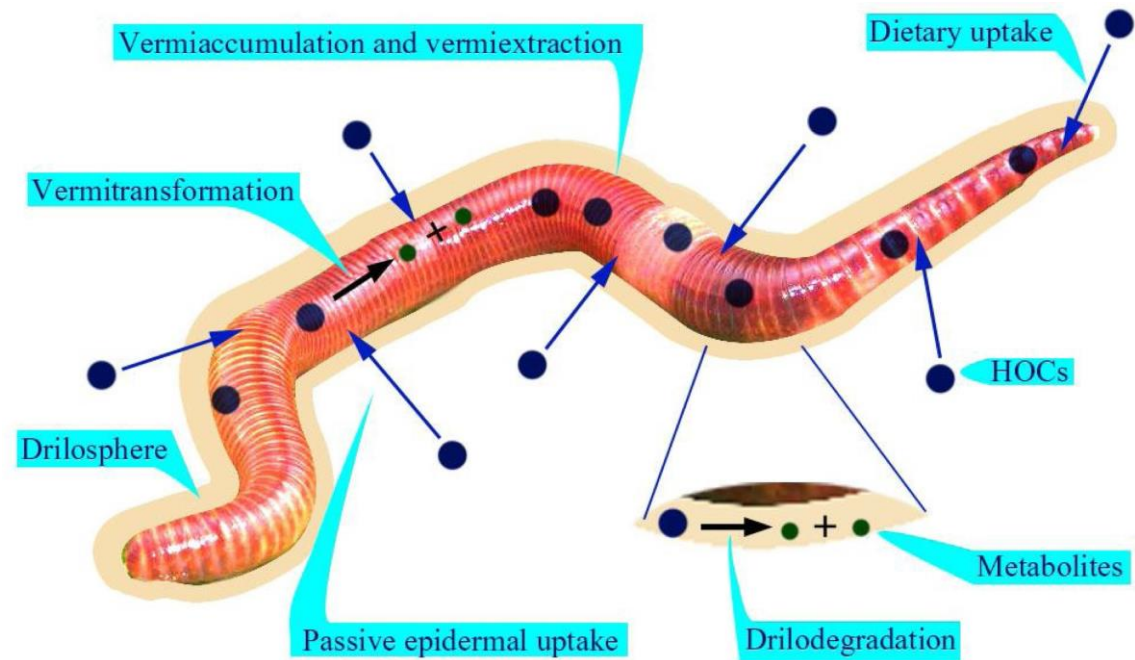
- žížaly rozkládají organickou hmotu a organické polutanty
- celá řada procesů: rozměňování ústy, provzdušňování, činnost mikroorganismů, jejich enzymů a enzymů žížaly
- produkt vermikompost je bohatý na nutrienty
- možná stabilizace a dekontaminace čistírenského kalu

<http://g2nursery.com/product/vermicompost/>

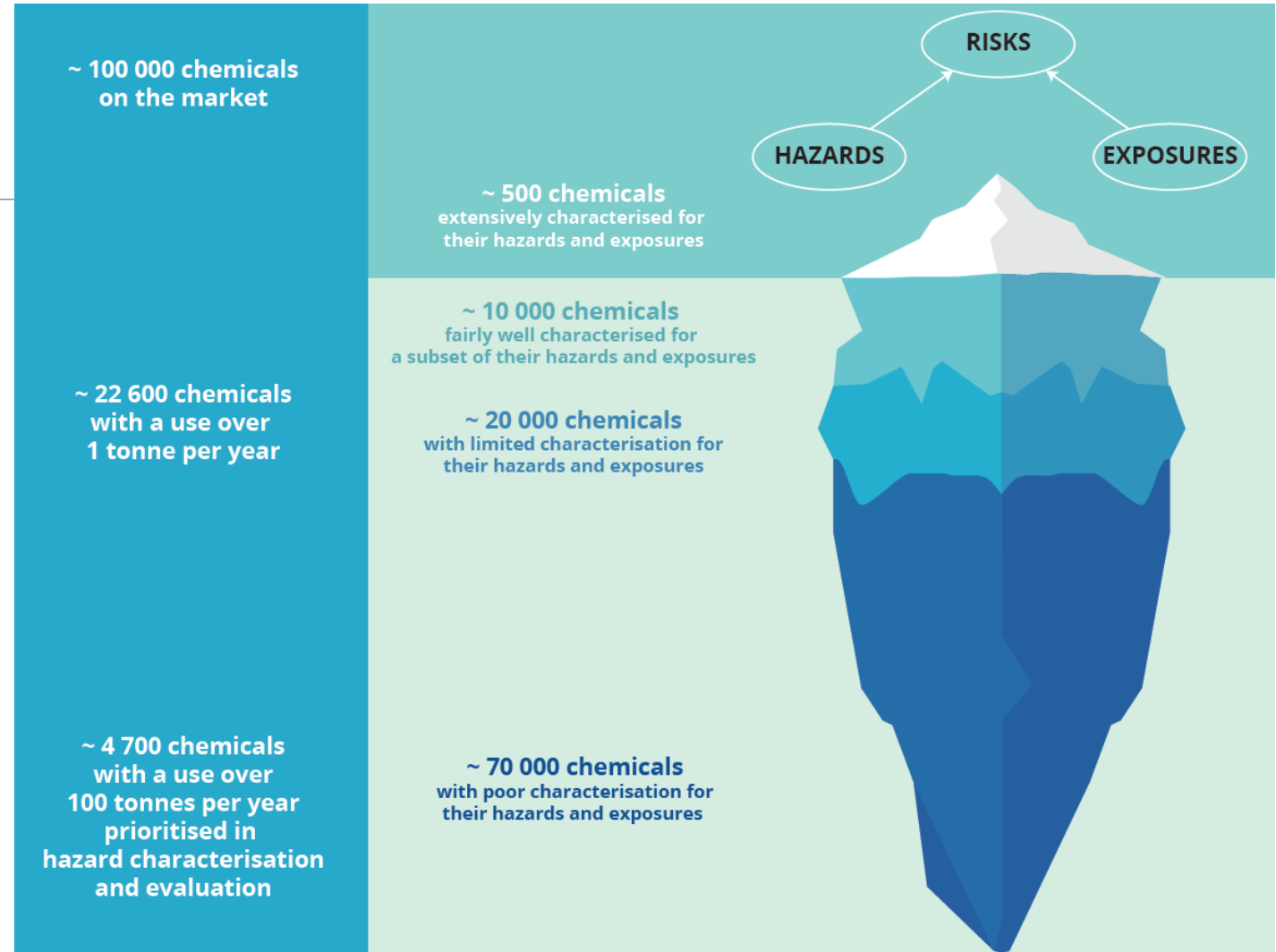
Vermiremediace

- remediace polutantů pomocí vermikompostování
- těžké kovy, PCB, PAU, ropné uhlovodíky
- mikropolutanty?

Shi et al., 2020. Vermiremediation of organically contaminated soils: Concepts, current status, and future perspectives

Mikropolutanty

Mikropolutanty

Mikropolutanty

- často nově se objevující látky, které nelze účinně odstranit běžnými procesy čištění vod, které jsou detekovány ve velmi malých koncentracích napříč planetou

Farmaka a látky z produktů osobní spotřeby (Pharmaceuticals and personal care products)

- skupina polutantů (většinou mikropolutantů), které jsou detekovány v ŽP - farmaka, kosmetika, hygienické prostředky apod.

Nově se objevující polutanty (New emerging pollutants)

- obecně široká skupina látek antropogenního původu, nově se objevujících v ŽP

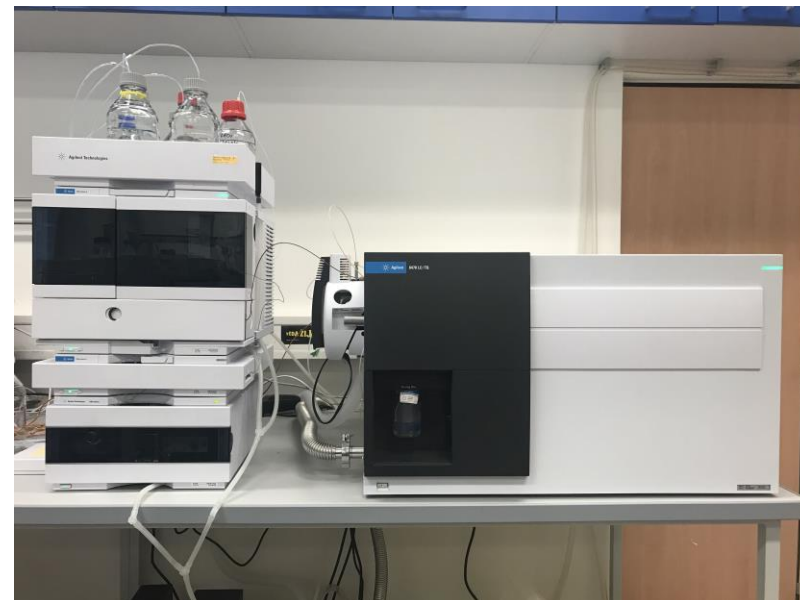
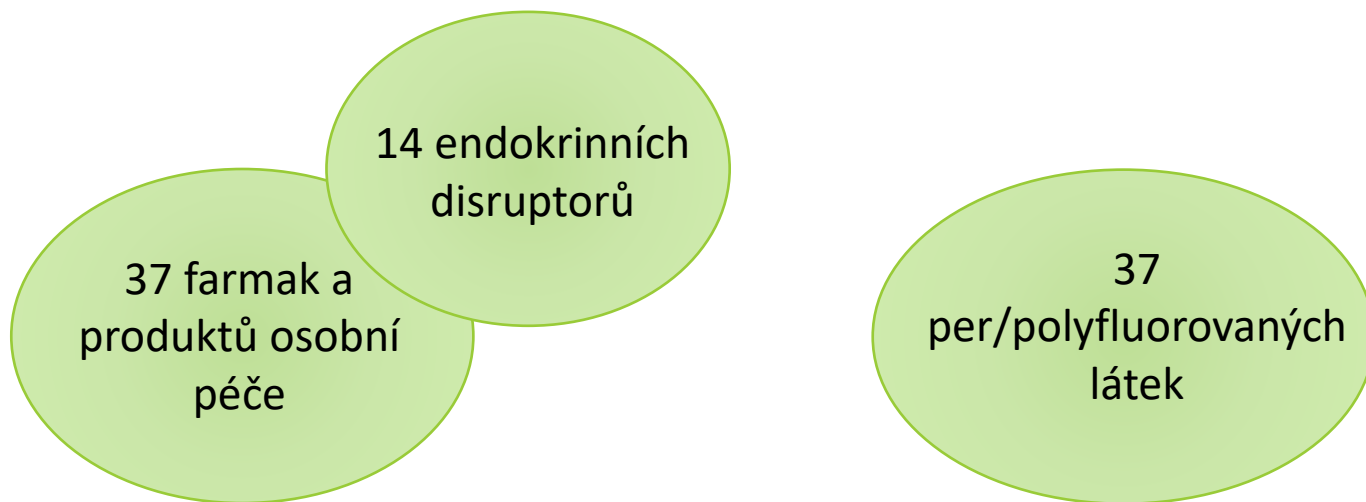
Design experimentu

- 2 čistírenské kaly (SS – sewage sludge) pocházející ze 2 různých čistíren odpadních vod (WWTP1 a WWTP2)
- kal smíchan s vlhčenými slaměnými peletami v různém poměru– 0, 25, 50 a 75% kalu
- triplikáty
- žížaly *Eisenia andrei*
- 20 žížal/200 g substrátu
- kontrolní vzorky – bez žížal
- 6 týdnů
- textilní sáčky
- stabilní teplota a vlhkost
- tma

Analýza mikropolutantů

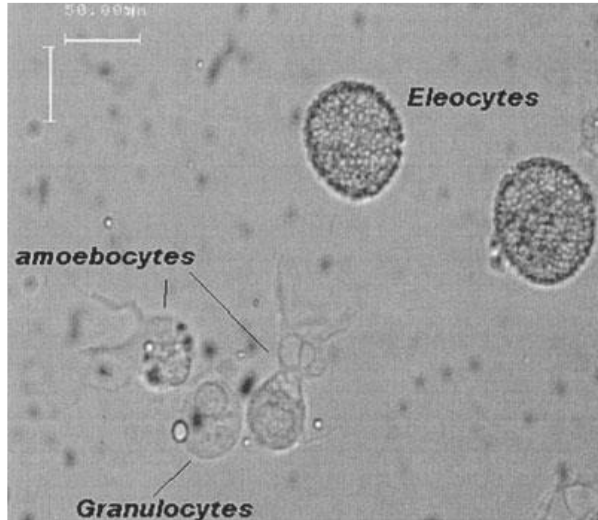
1. lyofilizace vzorků
2. extrakce methanolem (ASE extraktor, Dionex)
3. odpaření
4. cílená analýza na LC/MS trojitým kvadrupólu

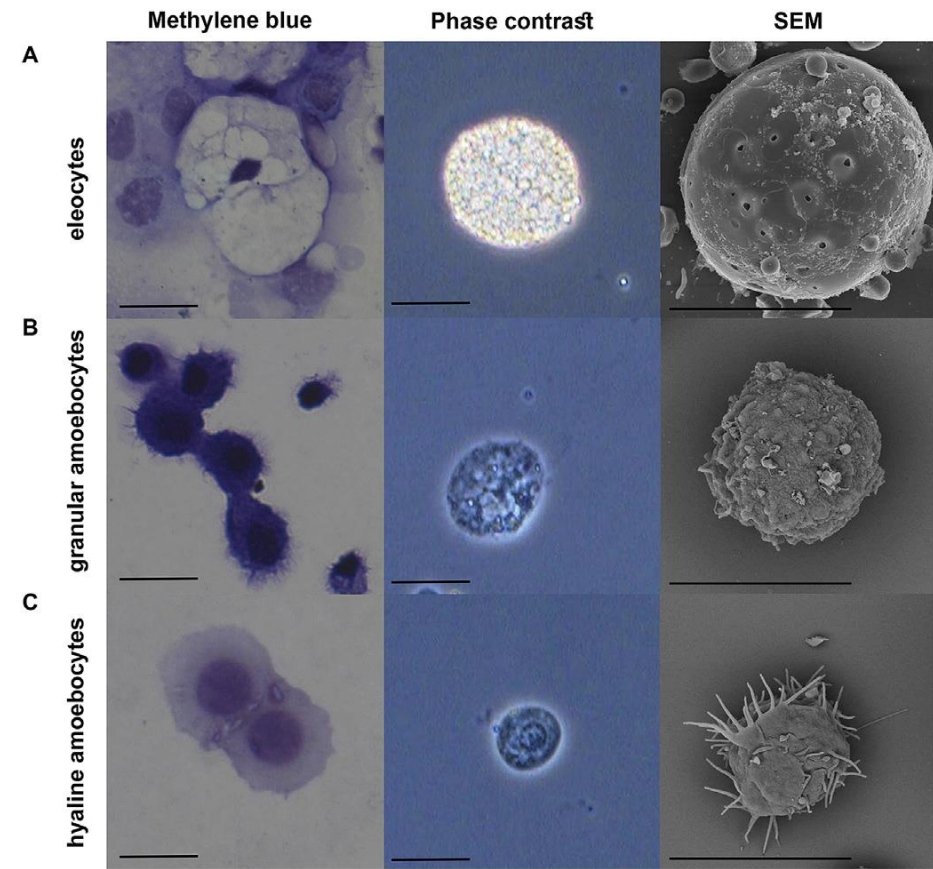
Cytotoxicita

- imunitní buňky žíží **coelomocyty**

- coelomocyty
  - ↗ eleocyty
  - ↘ amébocyty
  - ↗ hyalinní
  - ↘ granulární

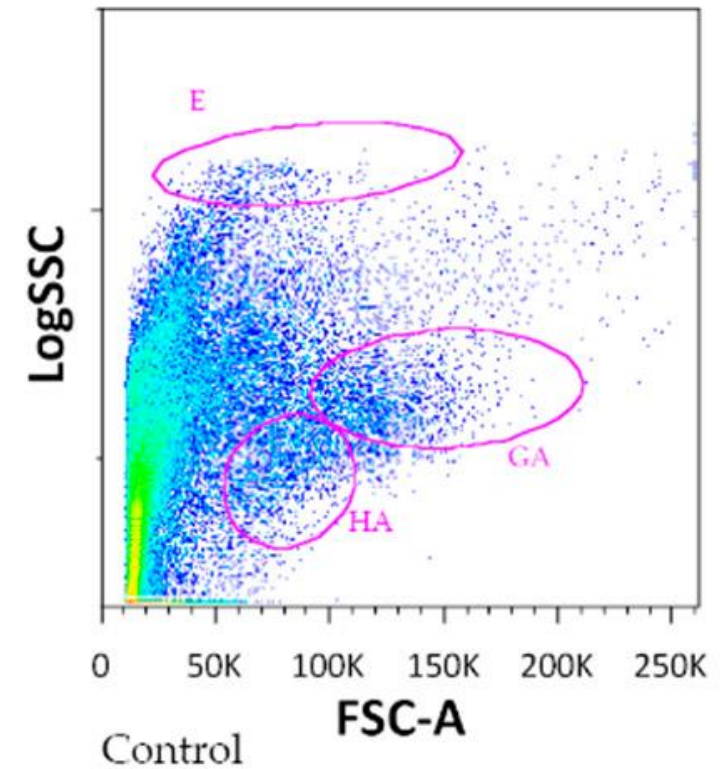
Di Marzio et al., 2005. Improved Single-Cell Gel Electrophoresis Assay for Detecting DNA Damage in *Eisenia foetida*

Prochazkova et al., 2020. Pattern recognition receptors in annelids

Baterie testů cytotoxicity

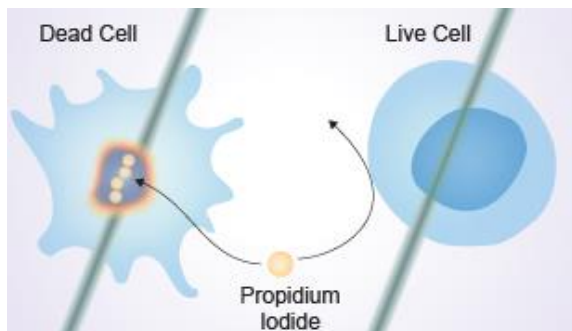
- expozice *in vivo*
- extrakce buněk: **extrakční pufr** – neinvazivní chemická metoda
- fluorescenční barvení (viz další slide)
- analýza na **průtokovém cytometru**

Semerad et al., 2020. In Vitro Study of the Toxicity Mechanisms of Nanoscale Zero-Valent Iron (nZVI) and Released Iron Ions Using Earthworm Cells

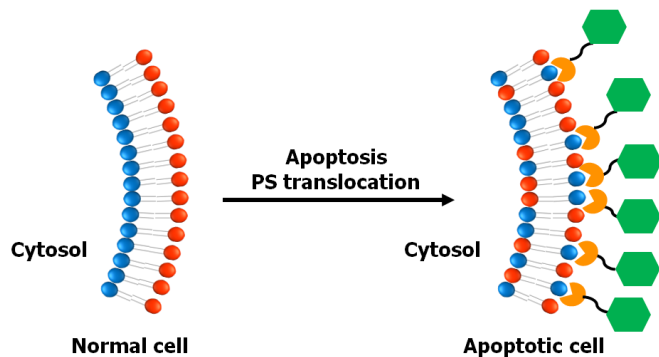
Fluorescenční barvení buněk

- viabilita – propidium jodid

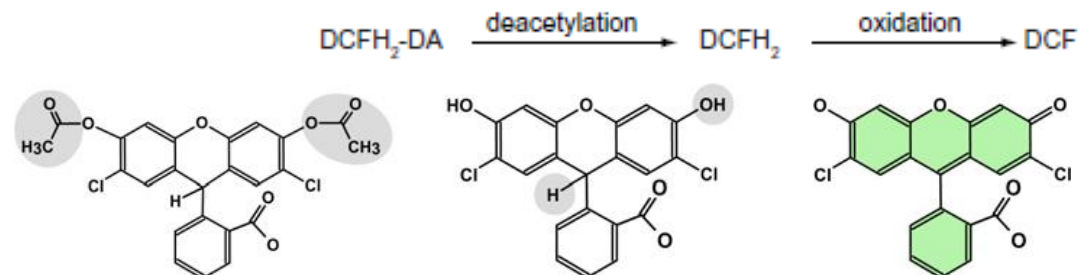
<https://www.rndsystems.com/resources/protocols/flow-cytometry-protocol-analysis-cell-viability-using-propidium-iodide>

- apoptóza/nekróza – annexin V

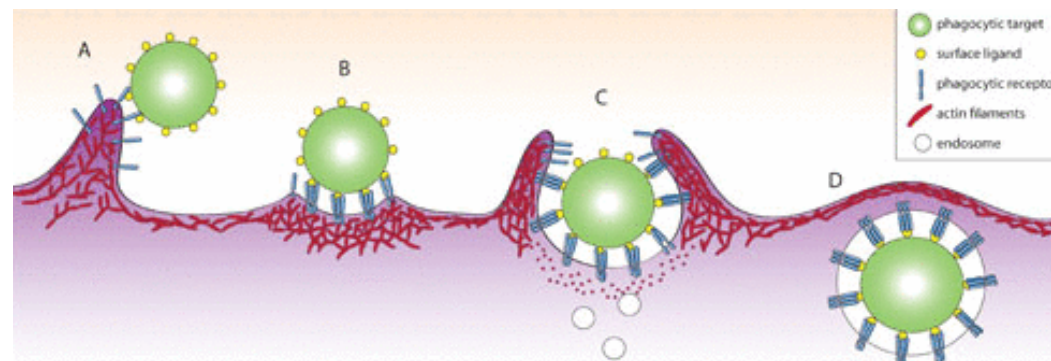
<https://www.abpbio.com/product/annexin-v-binding-assays/>

- reaktivní formy kyslíku – 2',7'-dichlorofluorescein diacetát

Reiners et al., 2012. 2',7'-Dichlorofluorescein is not a probe for the detection of reactive oxygen and nitrogen species

- fagocytóza – Fluoresbrite mikrosféry 1,00 μm

Jaumouillé, Grinstein, 2016. Molecular Mechanisms of Phagosome Formation

Další analýzy

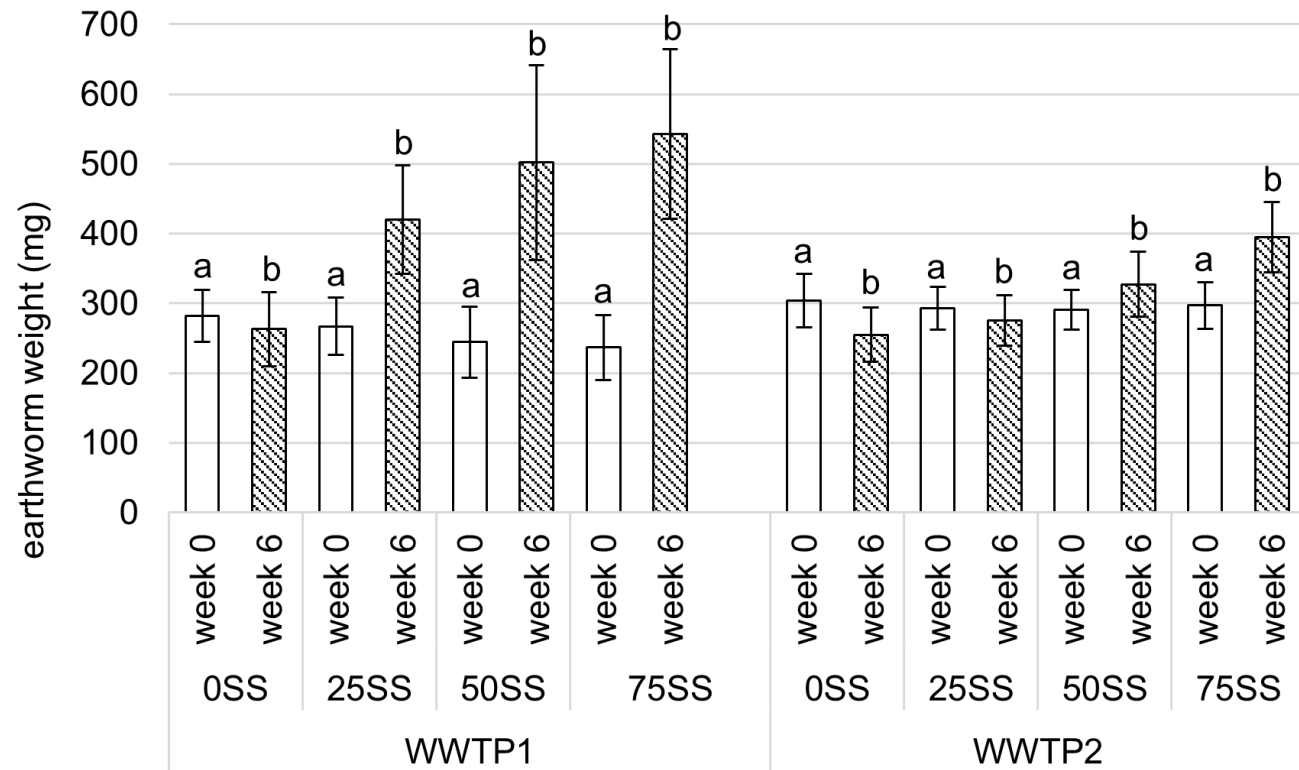

- analýza těžkých kovů
- analýza mikrobiální biomasy pomocí sledování PLFA (fosfolipidové mastné kyseliny)
- analýza malondialdehydu – ROS
- genová exprese vybraných molekul - MnSOD, CuZnSOD, lumbricin a fetidin-lysenin

Výsledky

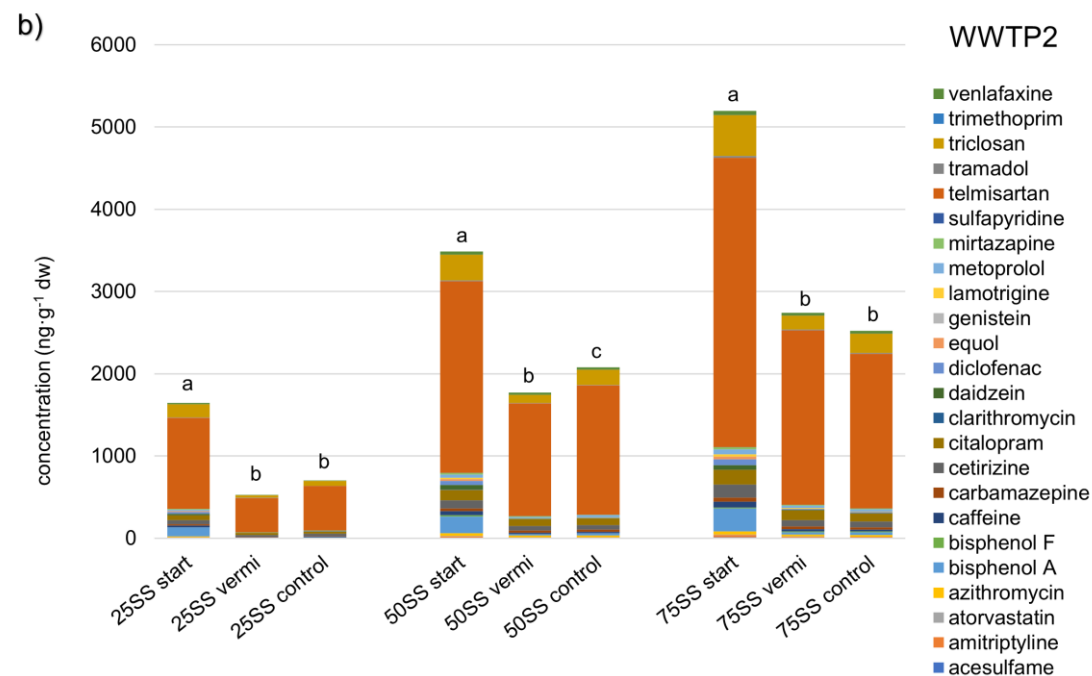
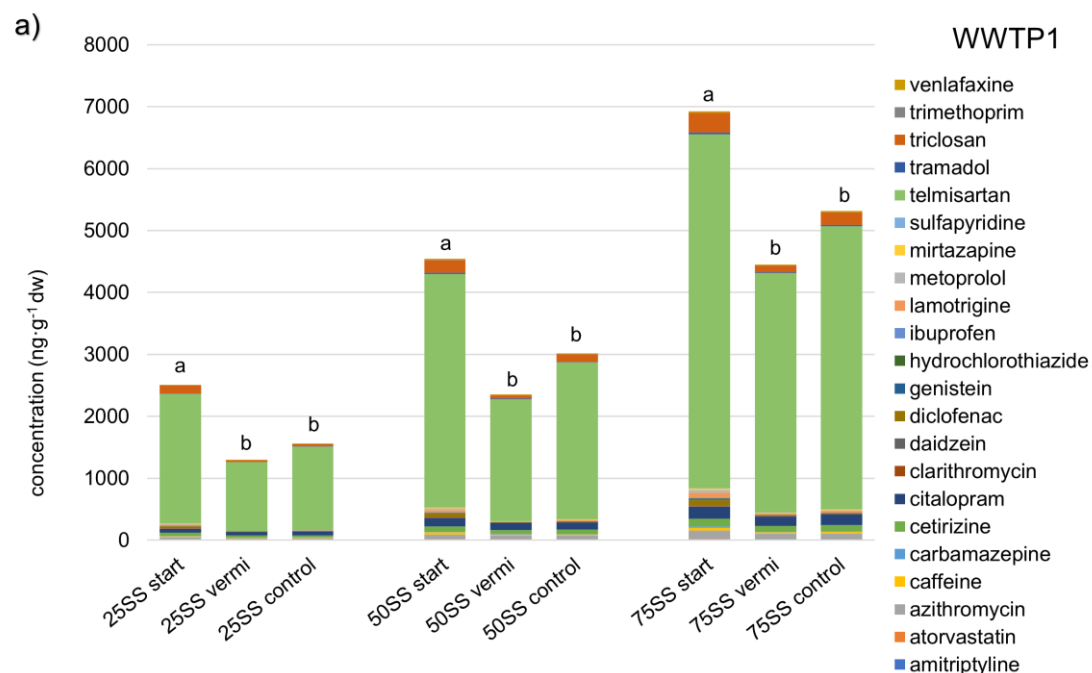
Biomasa žížal

- u obou použitých kalů (WWTP1 a WWTP2) **stejný trend**
- **pokles biomasy** žížal v **0% kalu** (jen sláma – 0SS) po 6 týdnech
- **nárůst biomasy** žížal ve variantách s **kalem** – čím vyšší % kalu, tím znatelnější nárůst – nejvyšší v **75% kalu**

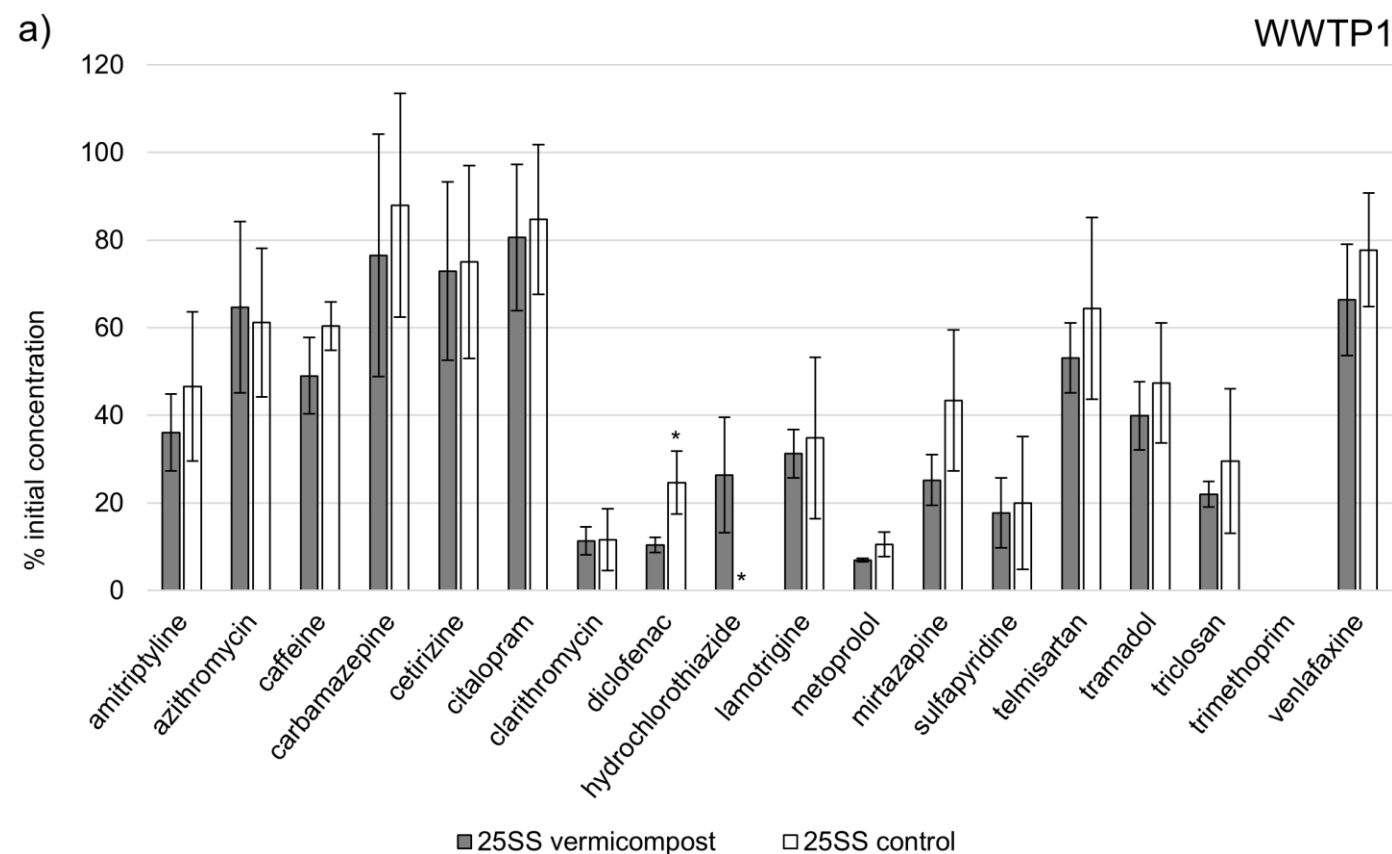
Farmaka a EDs v sumě

- pokles v případě vermikompostování, ale u většiny případů ne statisticky signifikantní oproti kontrole

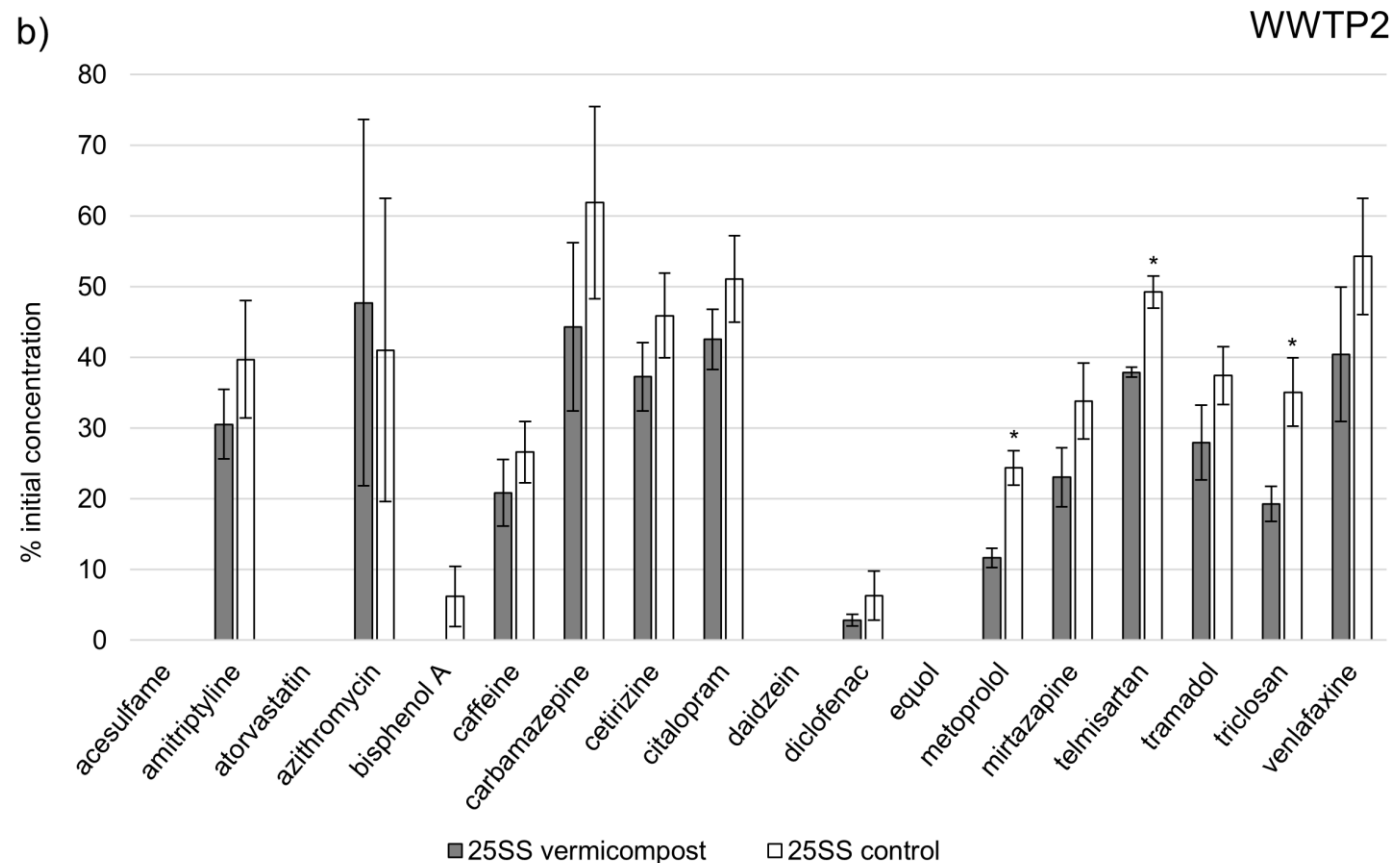
Farmaka a EDs jednotlivé látky WWTP1 25SS

- detekované látky, jejichž koncentrace poklesla, a to buď v kontrole nebo ve vermikompostu
- WWTP1 – signifikantní pokles ($P < 0.05$) pro diklofenak

Farmaka a EDs jednotlivé látky WWTP2 25SS

- detekované látky, jejichž koncentrace poklesla, a to buď v kontrole nebo ve vermikompostu
- WWTP2 – signifikantní pokles ($P < 0.05$) pro metoprolol, telmisartan a triclosan

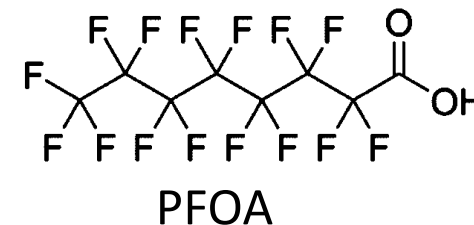

Farmaka a EDs vermiakumulace

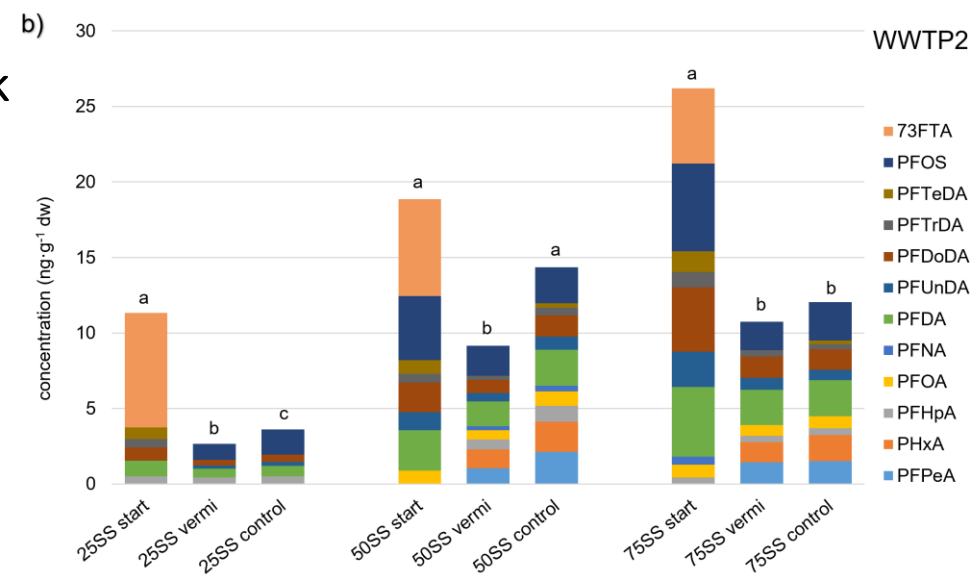
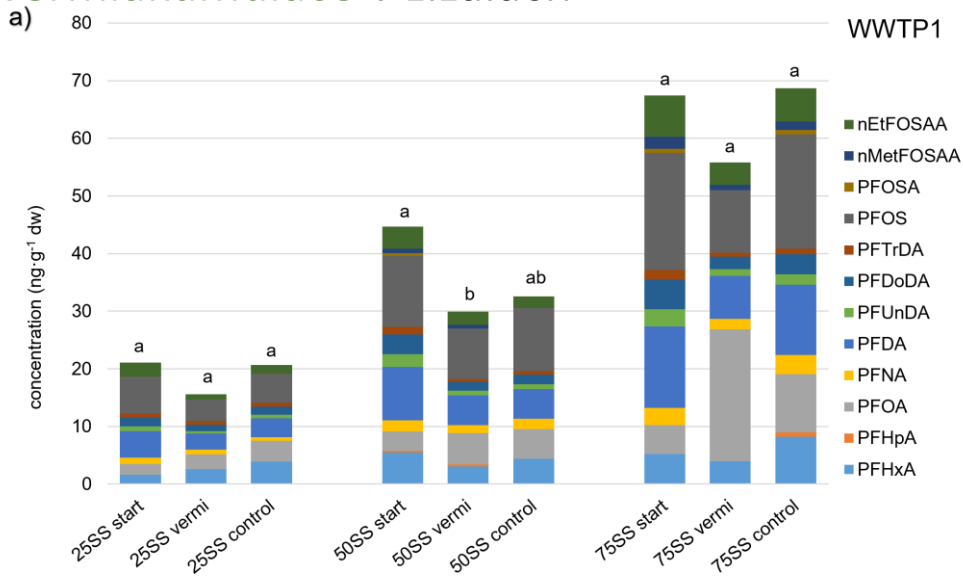
- pro většinu látek nejvyšší v uspořádání 25SS – 25% kalu
- **nezávislé** na hodnotě $\log K_{ow}$ (ověřeno Spearmanovým korelačním testem)

PPCPs	$\log K_{ow}$	Bioaccumulated	WWTP1			Bioaccumulated	WWTP2		
			BAF 25SS	BAF 50SS	BAF 75SS		BAF 25SS	BAF 50SS	BAF 75SS
acesulfame ²	-1.3	X	-	-	-	X	-	-	-
amitriptyline	4.9	X	-	-	-	X	-	-	-
atorvastatin	6.4	X	-	-	-	X	-	-	-
azithromycin	4.0	✓	0.00	0.00	0.03	X	-	-	-
bisphenol A ²	3.3	X	-	-	-	✓	NC	0.00	0.43
bisphenol F ²	2.9	X	-	-	-	X	-	-	-
caffeine	-0.1	✓	1.93	0.67	0.48	✓	2.13	0.75	0.39
carbamazepine	2.5	✓	0.00	0.06	0.13	✓	0.14	0.02	0.05
cetirizine	1.7	✓	0.09	0.06	0.05	✓	0.18	0.05	0.07
citalopram	3.7	✓	0.12	0.10	0.09	✓	0.05	0.07	0.07
clarithromycin	3.2	X	-	-	-	X	-	-	-
daidzein	2.6	X	-	-	-	X	-	-	-
diclofenac	4.5	✓	1.61	1.52	0.74	✓	1.21	0.39	0.19
equol ²	3.2	X	-	-	-	X	-	-	-
genistein	2.8	X	-	-	-	X	-	-	-
hydrochlorothiazide ¹	-0.1	X	-	-	-	X	-	-	-
ibuprofen ¹	4.0	✓	-	-	NC	X	-	-	-
lamotrigine	2.6	X	-	-	-	X	-	-	-
metoprolol	1.9	X	-	-	-	X	-	-	-
mirtazapine	2.9	X	-	-	-	X	-	-	-
sulfapyridine	0.4	X	-	-	-	X	-	-	-
telmisartan	7.7	✓	0.03	0.03	0.02	✓	0.05	0.03	0.02
tramadol	1.4	X	-	-	-	X	-	-	-
triclosan	4.8	✓	0.25	0.16	0.10	✓	0.28	0.11	0.10
trimethoprim	0.9	X	-	-	-	X	-	-	-
venlafaxine	3.2	X	-	-	-	X	-	-	-

Per/polyfluorované látky v sumě

- snížení koncentrace v případě některých látek
- možná biotransformace neplně fluorovaných látek (fluorotelomerní sloučeniny)
- vermiakumulace v žížalách

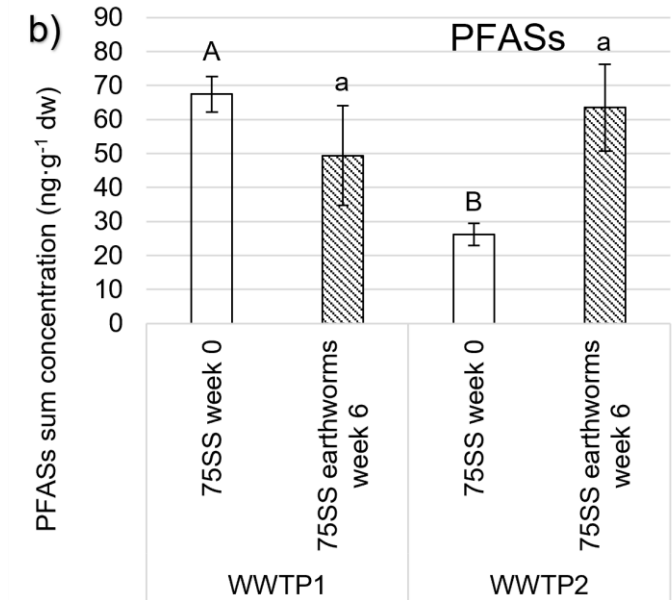
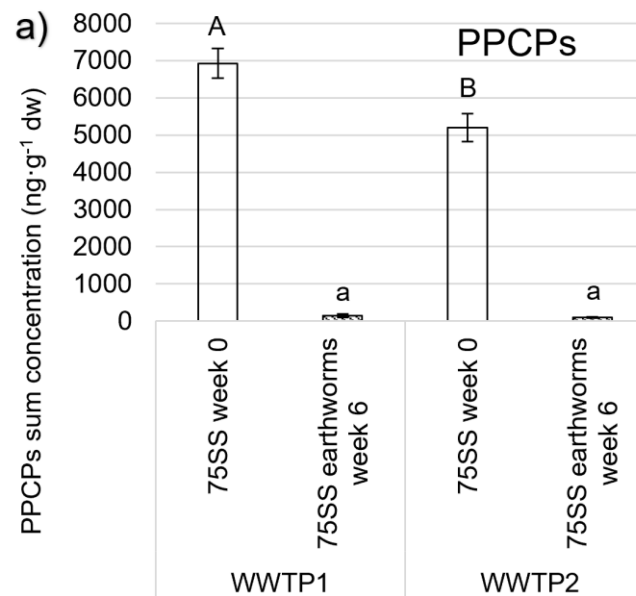
Per/polyfluorované látky vermiakumulace

- pro většinu látek nejvyšší v uspořádání 25SS – 25% kalu
- **nezávislé** na hodnotě $\log K_{ow}$
- **závislé** na počtu **fluorovaných uhlíků** v molekule (ověřeno Spearmanovou korelací)

PFASs	Formula	$\log K_{ow}$	Per F-C	Bioaccumulated	WWTP1			Bioaccumulated	WWTP2		
					BAF 25SS	BAF 50SS	BAF 75SS		BAF 25SS	BAF 50SS	BAF 75SS
PFPeA ²	C ₅ HF ₉ O ₂	2.7	4	X	-	-	-	X	-	-	-
PFHxA	C ₆ HF ₁₁ O ₂	3.5	5	X	-	-	-	X	-	-	-
PFHpA	C ₇ HF ₁₃ O ₂	4.4	6	X	-	-	-	✓	3.51	3.14	3.94
PFOA	C ₈ HF ₁₅ O ₂	5.2	7	✓	2.75	1.83	0.16	X	-	-	-
PFNA	C ₉ HF ₁₇ O ₂	6.0	8	✓	2.68	1.89	1.21	X	-	-	-
PFDA	C ₁₀ HF ₁₉ O ₂	6.8	9	✓	1.84	1.17	0.86	✓	3.26	1.10	0.98
PFUnDA	C ₁₁ HF ₂₁ O ₂	7.6	10	✓	5.57	2.30	1.62	✓	3.09	0.00	0.00
PFDoDA	C ₁₂ HF ₂₃ O ₂	8.4	11	✓	5.95	3.95	2.81	✓	6.01	2.60	1.95
PFTTrDA	C ₁₃ HF ₂₅ O ₂	9.2	12	✓	4.99	9.51	5.36	✓	NC	4.60	4.15
PFTeDA ²	C ₁₄ HF ₂₇ O ₂	10.0	13	X	-	-	-	✓	NC	NC	NC
PFOS	C ₈ HF ₁₇ O ₃ S	4.0	8	X	3.72	1.83	1.46	✓	8.16	4.42	5.04
PFOSA	C ₈ H ₂ F ₁₇ NO ₂ S	4.8	8	✓	-	NC	NC	✓	-	NC	NC
53 FTA ²	C ₈ H ₅ F ₁₁ O ₂	4.2	5	X	-	-	-	✓	-	NC	NC
73 FTA ²	C ₁₀ H ₅ F ₁₅ O ₂	6.0	7	X	-	-	-	✓	-	NC	NC
nMetFOSAA ¹	C ₁₁ H ₆ F ₁₇ NO ₄ S	8.8	8	X	-	-	-	X	-	-	-
nEtFOSAA ¹	C ₁₂ H ₈ F ₁₇ NO ₄ S	9.3	8	✓	0.00	0.00	0.51	X	-	-	-

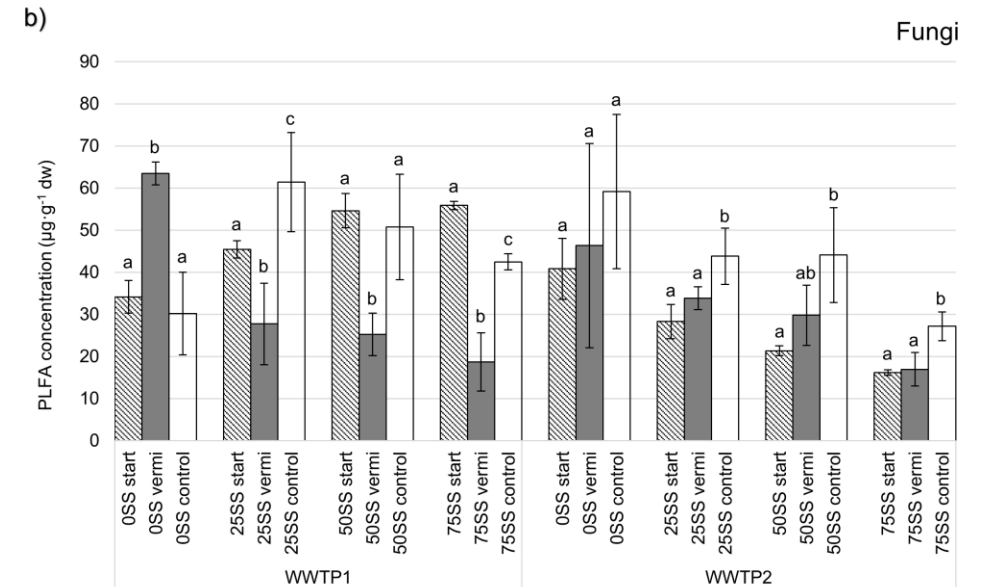
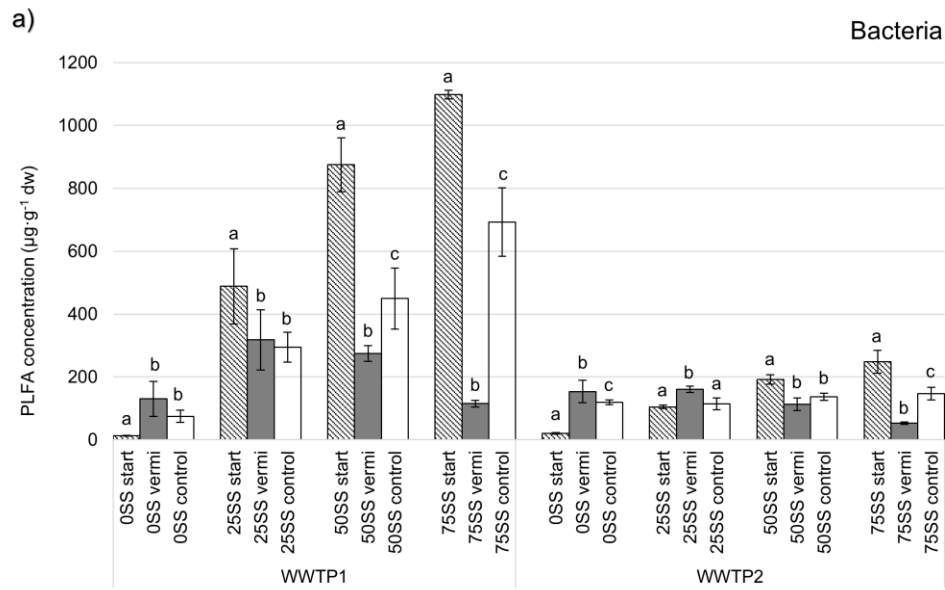
Mikropolutanty vermiakumulace

- **trend** pozorovaný u skupiny jak farmak a produktů osobní péče + EDs, tak u per/polyfluorovaných látek
- **výsledná koncentrace sumy látek v žížalách** nebyla signifikantně rozdílná ($P < 0.05$), i když **výchozí koncentrace sumy látek ve směsi kalu** pro WWTP1 a WWTP2 byly odlišné ($P < 0.05$)
- **mechanismus vermiakumulace?**

Mikroorganismy - PLFA

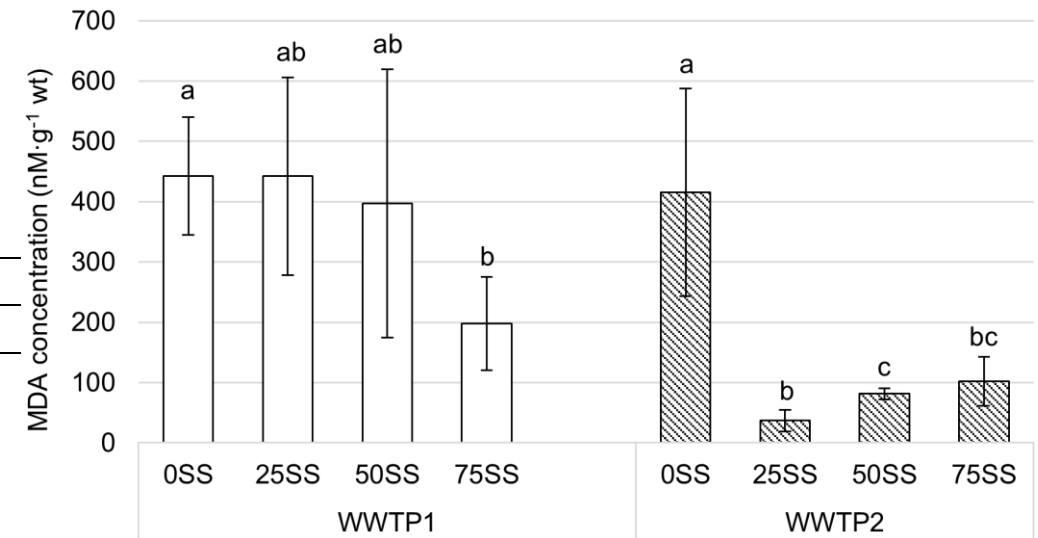
- pokles bakteriální biomasy po vermikompostování substrátů s kalem
- nejvyšší pokles u substrátu s nejvyšším % kalu a nejvyšším množstvím žížalí biomasy (75SS)
- houby ovlivněny méně

Toxicita

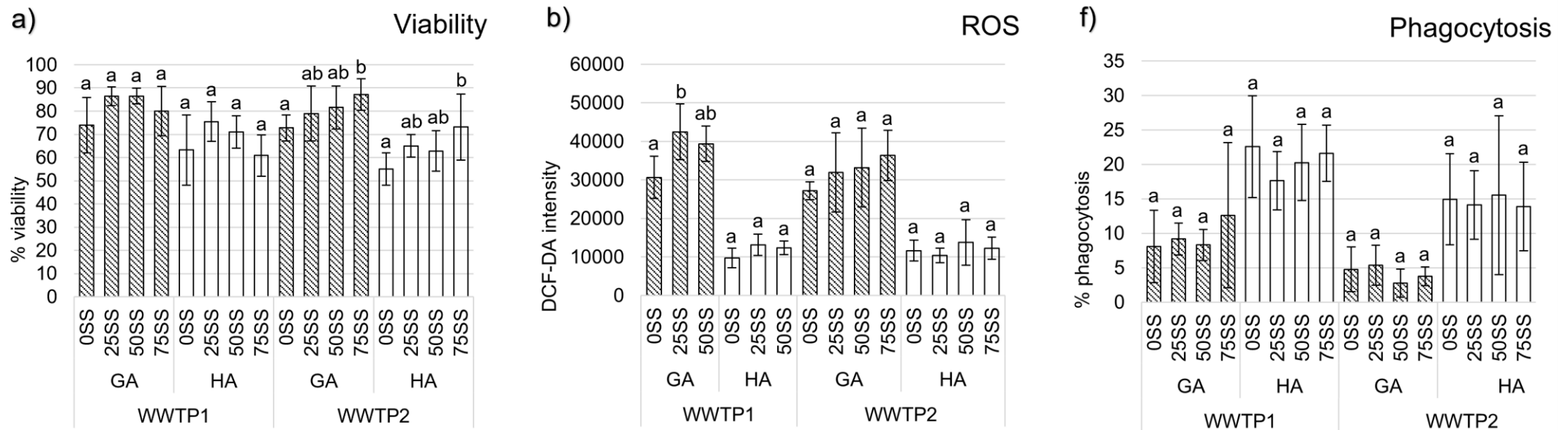
- koncentrace **malondialdehydu** vysoká v případě **0SS** (jen slaměné pelety)
- **upregulovaný gen** pro **fetidin-lysenin** u kalových variant pro WWTP1 – zvýšená antimikrobiální aktivita

Molecule		lumbricin	fetidin-lysenin	CuZnSOD	MnSOD
Function		immunity	immunity	oxidative stress	oxidative stress
WWTP1	0SS	1.10 ± 0.54	1.44 ± 1.11	1.03 ± 0.27	1.09 ± 0.50
	25SS	1.93 ± 0.67	6.52 ± 3.36*	1.31 ± 0.34	1.38 ± 0.70
	50SS	1.92 ± 0.35	5.07 ± 1.38*	0.92 ± 0.18	1.71 ± 0.68
	75SS	1.49 ± 0.70	5.34 ± 1.99*	1.03 ± 0.60	1.05 ± 0.63
WWTP2	0SS	1.02 ± 0.19	1.08 ± 0.45	1.00 ± 0.08	1.07 ± 0.47
	25SS	0.66 ± 0.18	0.94 ± 0.21	0.95 ± 0.29	0.69 ± 0.15
	50SS	1.06 ± 0.54	1.40 ± 0.40	1.33 ± 0.55	1.18 ± 0.44
	75SS	0.76 ± 0.48	1.13 ± 0.58	1.00 ± 0.36	1.15 ± 0.47

Cytotoxicita

- ve **viabilitě**, **produkci ROS** a **fagocytóze** nebyly pozorovány značné rozdíly mezi substrátem s 0% kalu a substráty obsahující kal
- **hyalinní amébocyty** vykazovaly podobné trendy jako **granulární amébocyty**

Závěr

- žížaly byly schopny **přežít** a **růst** v **75%** substrátu dvou různých kalů
- oproti kontrole bez žížal došlo k signifikantnímu poklesu u **diklofenaku**, **metoprolu**, **telmisartanu** a **triclosanu**
- některé látky byly **akumulovány** v **žížalách** (nejvyšší BAF u 25% kalu)
- **bioakumulace** sumy sledovaných mikropolutantů **nezáležela na počáteční koncentraci v substrátu** – žížaly byly schopny akumulovat jen určité množství
- žížaly pozměnily **zastoupení mikroorganismů** (pokles bakteriální biomasy)
- **cytotoxicita** použitých kalů nebyla potvrzena

Poděkování

Mgr. Alena Grasserová

MSc. Natividad Isabel Navarro Pacheco, Ph.D.

RNDr. Jaroslav Semerád, Ph.D.

Ing. Alena Filipová

doc. Ing. Aleš Hanč, Ph.D.

RNDr. Petra Innemanová, Ph.D.

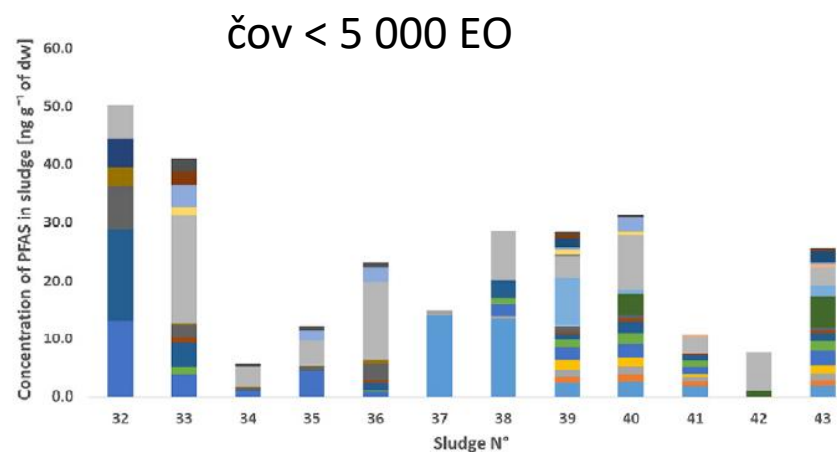
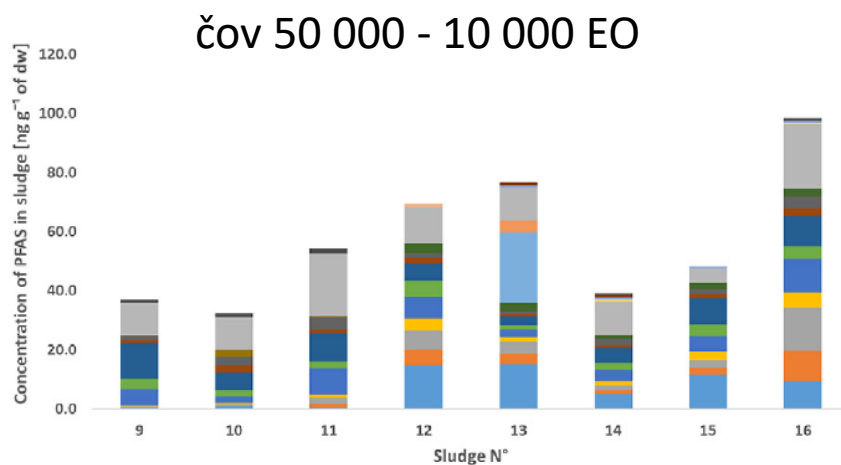
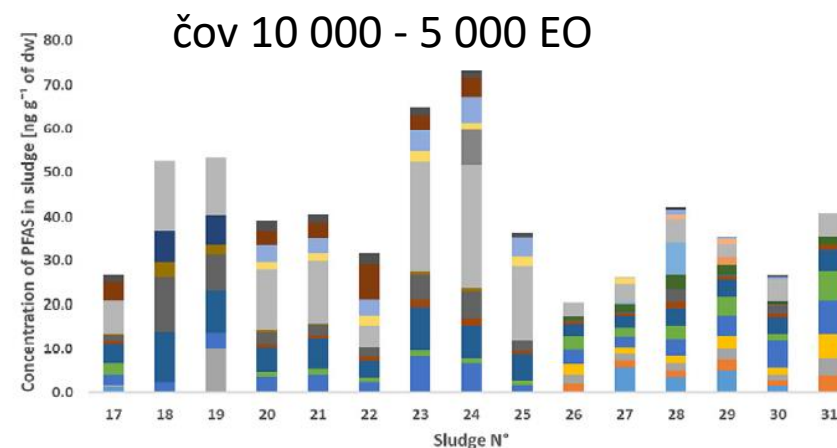
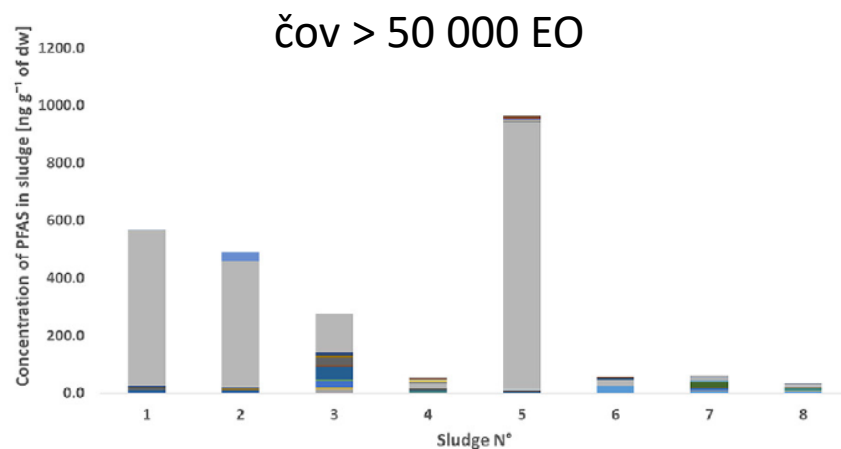
- funding organisations:

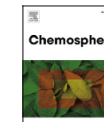

GA UK

Koncentrace v kalu z čistíren odpadních vod v ČR (2018-2019)

Koncentrace v kalu z čistíren v ČR (2018-2019)

Screening for 32 per- and polyfluoroalkyl substances (PFAS) including GenX in sludges from 43 WWTPs located in the Czech Republic - Evaluation of potential accumulation in vegetables after application of biosolids

Jaroslav Semerád^{a, b}, Nicolette Hatasová^b, Alena Grasserová^{a, b}, Tereza Černá^{a, b}, Alena Filipová^a, Aleš Hanč^c, Petra Innemanová^{b, d}, Martin Pivokonský^e, Tomáš Cajthaml^{a, b, *}

^a Institute of Microbiology of the Czech Academy of Sciences, Václavská 108/3, CZ-142 20, Prague 4, Czech Republic

^b Institute for Environmental Studies, Faculty of Science, Charles University, Benátská 2, CZ-128 01, Prague 2, Czech Republic

^c Department of Agro-Environmental Chemistry and Plant Nutrition, Czech University of Life Sciences Prague, Kamýcká 129, CZ-165 00, Prague 6, Czech Republic

^d Dekonta a.s., Dřetovice 109, CZ-273 42 Stehelčevy, Czech Republic

^e Institute of Hydrodynamics of the Czech Academy of Sciences, Pod Patankou 30/5, CZ-166 12, Prague 6, Czech Republic

